

Международно изложение Културен туризъм – Велико Търново 2019

**НАЦИОНАЛЕН СТУДЕНТСКИ КОНКУРС ЗА НАЙ-ДОБРА
ТУРИСТИЧЕСКА РАЗРАБОТКА**

Тема:

**Екстремн туризъм - 100%
адреналин и силни усещания**

Изготвила:

Александра Петрова

НОВ БЪЛГАРСКИ УНИВЕРСИТЕТ

Бакалавърска програма: Управление на туризма, курс 2

Департамент: Администрация и управление

2019

Въведение

Моята дефиниция за туризъм е пътуване с цел отдих, развлечение или задоволяване на потребностите на туриста. Човешките нужди могат да бъдат най-различни: здраве, себеразвитие, социализация, почивка... Точно те са в основата на развитието на туризма. Туризмът се развива и усъвършенства постоянно. Днес в туристическата индустрия са се обособили различни видове туризъм, удовлетворяващи специфични потребности, нужди и интереси на туристите. Целта на настоящата разработка е да охарактеризира един от видове туризъм – екстремния туризъм и да представи перспективите му за развитие.

Обща характеристика на вида туризъм

Дефиниция на понятието „екстремен туризъм“

- „Екстремен“ - (произлиза от лат. дума „extremus“ - *извънмерен, краен*) **сложен, труден, излизащ от рамките на обикновеното, необикновен по трудност или опасност.**
- „Туризъм“ – (произлиза от френската дума „tour“ - *обиколка*) **екскурзия, излет, странствуване, пътешествие, пътуване.** Закона за туризма го дефинира като съвкупност от специфични стопански дейности, пътувания, участия в културни прояви, форуми и други, осъществявани в туристически обекти и насочени към създаване, предлагане, реализация и потребление на стоки и услуги, които формират туристическия продукт.¹

Изхождайки от мотивите на туристите и предлаганите услуги, **екстремният туризъм** е вид туризъм, при който се задоволяват потребностите на хората от активен отдих, подобряване на физическите умения, социализация, развлечение, разнообразие и силни емоции чрез участието им в дейности със спортен характер и висока степен на риск.

Характерни черти

За екстремния туризъм е характерно следното:

- ✓ Включва екстремни спортове, които бързо се усвояват, не изискват дълги и продължителни курсове за изучаване, имат силен емоционален ефект, свързан с повишен риск и преминават под мотото „адреналинът прогонва стреса“;²
- ✓ Необходими са специфичен тип облекло, съоръжения, екипировка и умения;
- ✓ Относително скоро се е появил като предлагана услуга в туризма, но набира все повече популярност и привърженици;³
- ✓ Присъстват елементи на риск и съществува реална опасност от наранявания;
- ✓ Безопасността е от огромно значение при практикуването на екстремен туризъм;
- ✓ Преобладаващата част от туристите ползват информация „от уста на уста“, предимно от свои близки, познати или приятели;⁴

¹ ЗАКОН ЗА ТУРИЗМА Глава 1, Чл. 3. (1)

² Генка Рафаилова, Снежина Кадиева, Лиляна Кожухарова, Красимира Янчева, Атанаска Кръстева, Станислав Пляков - „Специализирани видове туризъм“, 2012, издателство „Наука и икономика“.

³ Пак там

- ✓ Силно зависим е от метеорологичните условия.
- ✓ Доминиращ мотив за пътуването са силни емоции, себеизпитанието и самоудовлетворението чрез практикуване на различни дейности;⁵
- ✓ Относително скъп вид туризъм е поради необходимостта от използване на сложни и скъпо струващи екипировки и изграждане на специална база или съоръжения;
- ✓ Базира се както на наличните природни ресурси (въздушни течения, реки, планински склонове), така и на създадени от човека съоръжения (напр. мостове и ски писти);

Фактори за развитие

Екстремният туризъм, като част от бурно развиващата се сфера на туризма, се усъвършенства и развива постоянно: от края на 80-те се отчита трайна тенденция към нарастване на практикуването и утвърждаването на екстремния туризъм – у нас и по света. Съществуват различни предпоставки за това стремително развитие:

- Съвременният начин на живот се характеризира с урбанизация, индустриализация, екологични проблеми, прекомерно психическо натоварване, а от там и редица негативни последици – намаляване на двигателната активност, хронична умора, стресови състояния, многобройни фобии, намален възрастов праг на различни заболявания. Това принуждава хората да търсят компенсиране на споменатите негативи в спортни и екстремни дейности. Това е основната предпоставка за развитие на екстремния туризъм;
- Увеличава се разнообразието на екстремните спортове и дейности;
- Обогащане и осъвременяване на материалната база и спортно-развлекателните съоръжения;
- Увеличава се свободното време (по-дълги отпуски) и доходите на населението;
- По-леснодостъпна информация (Интернет).

Отблъскващи фактори

Не може да не споменем и „отблъскващите фактори“ т.е. факторите, които възпират или забавят развитието на екстремния туризъм. Те са следните: безопасността на съоръженията, качеството и цената на предлаганите услуги, предлаганите спомагателни услуги, неопитност, състоянието на оборудването и екипировката.

Класификация на екстремния туризъм

Екстремният туризъм може да бъде разделен на две части според ролята на туриста:

- Пасивен екстрем туризъм: туризъм за наблюдаване на екстремен спорт – туриста наблюдава спортни прояви. Примери: ски-спортове, сноуборд, скейтборд, оф-роуд.

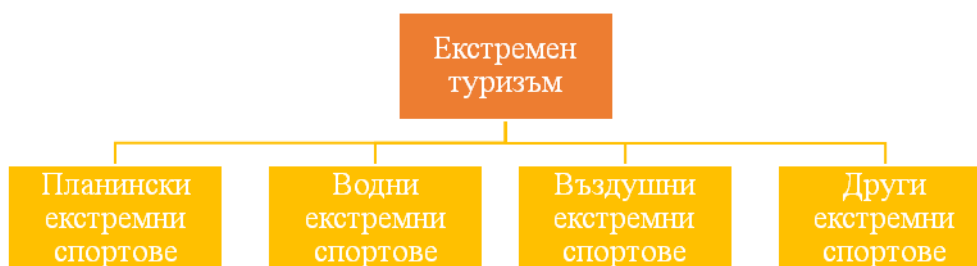
⁴ Swarbrooke, J. et all. Adventure tourism: the new frontier. Butter-Heinemann, 2003

⁵ Милева, С. Рекреация чрез специализиран туризъм. София, 2004

- Активен екстремн туризъм: туризъм с практикуване на екстремн спорт – туриста е активен участник. Примери: алпинизъм, парапланеризъм, парашутизъм, водни ски, ски-спортове, планинско колоездене.

Видове екстремн туризъм

Както виждаме на представената графика (фиг.1) съществуват различни видове екстремн туризъм, които могат да бъдат обединени в четири големи групи според средата на практикуване на конкретния вид спорт.

Фиг. 1 Видове екстремн туризъм

Планински екстремни спортове

Ски-спортове⁶ (от норв. sky – тънки и дълги изгладени дъски за краката, пригодени за плъзгане по сняг). Карането на ски е един от най-популярните планински спортове, практикувани от туристите през техните ваканции и почивни дни. Характеризира се със сезонност (наличие на определена снежна покривка) и необходимост от специална материална база – ски-писти, лифтове и влекае, ски-гардероби, ски-училища.

Алпинизъм⁷ (от фр. arpinisme – вид спорт, планинарство, високопланински туризъм). Алпинизмът е вид високопланински спорт, който се състои в катерене на планини, обикновено с цел покоряване на върхове. Терминът е известен като алпинизъм най-вече в Европа, докато в Америка предпочитаният термин е **планинско катерене** (Mountaineering). Алпинизмът в съвременния смисъл на тази дума се ражда през 1786 година. В зависимост от терена, алпинизмът може да бъде разделен условно на три вида – снежно, ледено и скално катерене. Различните терени изискват различни техники, но имат и някои общи характеристики – изключителна спортна и техническа подготовка, специално оборудване и екипировка, практически опит. Съществуват и два вида стилове в изкачването: алпийски и експедиционен. Алпийският стил представлява последователно и постепенно изкачване на върха с цялото оборудване и екипировка. При експедиционния стил се прави предварителна подготовка на маршрута, установяване на базови междинни лагери и доставка на различни съоръжения и кислород, като може да се наложат многократни изкачвания и слизания между лагерите. Този стил отнема повече време, но е по-успешен при покоряването на осемхилядници.

⁶ Стамен Николов Стамов, Кремена Николаева Никовска - „Специализирани видове туризъм“

⁷ Пак там

Сноубординг или **сноуборд** (от англ. *snowboard* - снежна дъска). Състои се във спускане по снежни планински склонове върху специална дъска – сноуборд. Характеризира се със сезонност и необходимост от специална екипировка и материална база – сноуборд, каска, наколенки, писти, лифтове и влекае. Съществуват няколко стила:

- Фрийрайд („свободно каране“) – извънпистово каране на сноуборд в непокътнат сняг;
- Фрийстайл – изпълняват се различни трикове с помощта на рампи, релси и други;
- Бордъркрос – 4 или 6 сноубордисти се пускат по силно пресечена писта;
- Алпийски сноуборд – техническо спускане по склона, не присъстват скокове.

Планинско колоездене (Mountain biking)⁸ – сравнително нов екстремен спорт (от преди 15-20 години). Характерното при този спорт са самите велосипеди: рамките са подсилени, монтирани са амортизатори, гумите са значително по-широки и с големи грайфери, спиращките са много надежни (най-често дискови), а предавките (скоростите) са 18 или 21. Развиването на голяма скорост, съчетано с непрекъсната промяна на терена правят спорта много вълнуващ и разнообразен. Засега са обособени пет дисциплини:

➤ Спускане (downhill) – това е един от най-екстремните начини за каране. Представява шеметно спускане надолу по определено трасе. Скоростите са много високи, а опасността от падане е твърде осезаема, което вдига адреналина. Изисква се специална екипировка: каска, наколенки, налакътници, протектори за гръбнака и ребрата, ръкавици;

➤ Крос-кънтри (cross-country) – преминаване по различни терени с изкачване, спускане, равни участъци и т.н. Избира се определен маршрут, по който се преминава. Това е най-масовата дисциплина;

➤ Паралелен слалом – двама или четирима състезатели се спускат един до друг по специално трасе. Високите скорости, скоковете, острите завойи и опасността двама състезатели да се сблъскат правят тази дисциплина една от най-интересните, но може би и най-опасната;

➤ Фрийрайд (freeride) – свободно спускане. Маршрутът може да бъде избран предварително, но може да се направи и спускане без да се има и най-малка представа за пътеките – просто следвайки посоките;

➤ Траял (trial) – най-техничната дисциплина, която изисква наистина специални умения. Състои се в преодоляването на разнообразни препятствия, при това не само от горе надолу, но и от долу нагоре. Целта е да се преминат препятствията без колоездачът да се подпре с крак в земята или да стъпи на нея. Това най-малко разпространената дисциплина.

⁸ Генка Рафаилова, Снежина Кадиева, Лиляна Кожухарова, Красимира Янчева, Атанаска Кръстева, Станислав Пляков - „Специализирани видове туризъм“, 2012, издателство „Наука и икономика“.

Водни екстремни спортове

Водни ски.⁹ Бързо развиващ се спорт, свързан с преживяване на силни емоционални усещания върху водна повърхност. Водните ски наподобяват нормалните ски, но са по-разширени. Изработени са от дървен материал или пластмаса. За практикуването на този спорт е необходима и моторна тяга, която да тегли скиора. При висока скорост е възможно плъзгане по ходила (без ски), като се изисква високо майсторство. Трябва каращият водни ски да може добре да плува. Задължително се поставят спасителни жилетки.

Уиндсърф¹⁰ или **бордсейлинг**. Този спорт е създаден в САЩ през 70-те години на миналия век и се разпространява много бързо. От 1972 се пренася в Европа. Понастоящем има голямо разнообразие в модели и състезания – съществуват ледени и пясъчни уиндсърфове, практикуват се шест дисциплини, изискващи различни видове сърфове. Основни показатели на различните сърфове са: големината на дъската, формата на корпуса, размерът на платното и водоизместимостта. Практикуват се: универсален или класически уиндсърф; уиндсърф за начинаещи и уиндсърф за напреднали.

Сърфирание или **сърфинг** – същото като уиндсърф, но без платното. Сърфираният, използвайки дъска-плъзгач (сърф) се хлъзга или пързала по склона на вълната, която може да достига до височина на 3-етажна сграда.

Подводно гмуркане или „дайвинг“.¹¹ Понастоящем този спорт е популярен в цял свят. Представлява спускане и плуване под водата на сравнително малки дълбочини (до 15-20 м). При гмуркането човек попада в един нов, непознат и приказен свят, пред който не може да остане равнодушен. За да се практикува, не се изисква много – само добро здраве, умения на плувец, бързо адаптиране към средата и съответната екипировка. Екипировката за дайвинг включва задължителни и препоръчителни атрибути: маска и плавници, шнорхел; неопренов костюм, който предпазва от преохлаждане и баластен колан, който помага на водолаза да потъне по-лесно. Съществуват няколко варианта на дайвинг:

- Гмуркане на Апнеа – означава гмуркане със задържане на въздуха единствено в белите дробове. Поради лесното практикуване и отсъствие на необходимост от специална екипировка, това е най-популярният вид гмуркане;
- Гмуркане с акваланг. Престоят под вода може да бъде около един-два часа;
- Свободно гмуркане (Фридайвинг) – това е вариант, при който практикуващите се опитват да достигнат все по-голяма дълбочина. Този вид гмуркане пристрастява, а опасността го прави толкова привлекателен. Достигайки собствения си лимит, човек опознава себе си;

⁹ Стамен Николов Стамов, Кремена Николаева Никовска - „Специализирани видове туризъм“.

¹⁰ Стамен Николов Стамов, Кремена Николаева Никовска - „Специализирани видове туризъм“.

¹¹ Генка Рафаилова, Снежина Кадиева, Лиляна Кожухарова, Красимира Янчева, Атанаска Кръстева, Станислав Пляков - „Специализирани видове туризъм“, 2012, издателство „Наука и икономика“.

- Гмуркане с акули – човекът се намира в специална метална клетка и наблюдава акулите.

Рафтинг (от англ. *raft* – *плоскодънен надуваем плавателен съд*) – екстремен спорт, при който се извършват спускания с надуваеми гумени лодки по буйни, бързи и разпенени реки. Популярността на този спорт непрекъснато се покачва и той се превръща в един от най-търсените. Едно от предимствата на рафтинга е, че е групов спорт - в лодката могат да седнат 8 души, които споделят неповторимите моменти заедно. Важна е координацията на действията на екипажа. Нужната екипировка за рафтинг включва: гребла, олекотени (за да може водата да преминава през тях) каски, спасителни жилетки, надуваема гумена лодка.

Кану-кааяк или **кааякинг** – един от най-разпространените и лесно достъпни екстремни водни спортове. Кану-кааяк е едноместна или двуместна лодка с отвор за гребца, с едно гребло. Необходими са специална предварителна подготовка, спасителна жилетка, цялостен костюм, каска. Има различни видове лодки¹²:

- Туристически каяци. Използват се за бавни и спокойни води;
- Каяк за бързи води – направен е да се спуска по реки с подводни или подаващи се камъни, бързеи, течения, водопади и вълни. Лесно управляем и много маневрен;
- Морски каяци – пригодени са за специфичните условия в морето;
- Каяк за сърфиране – конструиран е със форма, наподобяваща сърф. Пригоден е за спускане по големи морски вълни, може да прави атрактивни номера.

Въздушни екстремни спортове

Парапланеризъм¹³ – това е най-простият и достъпен начин на летене. Необходими са крило, седалка, здрави обувки и желание. Парапланерът е крило, което се напълва с въздух от въздушния поток. Лесен е за излитане, управление и приземяване.

Парашутизъм – един от най-популярните екстремни спортове. Състои се от няколко фази: скок от летателно средство; свободно падане (парашутът не е разгънат); разтваряне на парашута на определена надморска височина, която се следи с помощта на висотомер, и приземяване. Обикновено се практикува в непосредствена близост до летище. Много хора мислят скоковете с парашут за изключително опасно занимание, а всъщност риска за фатален случай е 1:150000 или само 0,0007% от всички скочили. За да се намали до минимум опасността, в днешно време е задължително използването на 2 парашута: резервен и основен.¹⁴

Парасейлинг - теглене на парашут с катер, при което парашутът се разтваря и туристът се издига във въздуха над морето. Това е една от най-модерните спортни атракции през последните години.

¹² Генка Рафаилова, Снежина Кадиева, Лиляна Кожухарова, Красимира Янчева, Атанаска Кръстева, Станислав Пляков - „Специализирани видове туризъм“, 2012, издателство „Наука и икономика“.

¹³ Стамен Николов Стамов, Кремена Николаева Никовска - „Специализирани видове туризъм“

¹⁴ <https://sport.framar.bg/парашутизъм>

Бънджи-скок¹⁵ – скок от голяма височина с еластично въже. Скокът се състои от няколко фази: свободно падане - докато въжето се разпъне; „люлеене“ нагоре-надолу; щурата авантюра завършва, като човекът се издърпва на изходната точка или се спуска до земята (прави се по-рядко). За да се практикува, е необходимо подходящо място – с височина над 30 метра. Най-често се използват мостове или виадукти.

Други екстремни спортове

Зорбинг¹⁶ – един от най-новите екстремни спортове. Необходимо оборудване: кълбо, което се състои от две сфери – вътрешна (кабина за човека) и външна. Сферите се закрепват със система от сплетени влакна, а в пространството между тях се вкарва въздух под неголямо налягане. Човека влиза през специален отвор и се закрепя с помоща на колани. При спускане кълбото е напълно неконтролируемо. Съществуват два варианта – на сухо или по вода.

Скейтбординг – включва каране и изпълнение на трикове със скейтборд. Практикува се в градска среда, съществуват и скейт паркове, които са конструирани специално за използване от скейтбордисти.

Оф-Роуд (offroad) – спорт, при който се управляват моторни превозни средства с повишена проходимост по трудни терени - черни пътища, пясък, чакъл, реки, кал, сняг, скали и други естествени терени. Използваните превозни средства са със специални модификации: специализирани гуми, диференциали със специално заключване (блокаж), усилено окачване. Важна е и екипировката: лебедка, въжета, 4-точкови колани. Съществуват различни видове оф-роуд: Дюн Башинг (Dune Bashing) - шофиране през пясъчните дюни; Greenlaning - маршрути по черни пътища и горски пътеки, като основният акцент не е високата трудност, а красотата на природата; преходи в кал (Mudding), катерене по камъни (Rock Racing).

Обекти в които се осъществява

Обектите могат да бъдат разделени на две групи според средата, в която се практикува дейността (спорта):

1. Практикуваният спорт се базира на създадени от човека съоръжения, необходима е добре развита материална база – спортен комплекс, курорт, писти, лифтове и др. В този случай настаняването и храненето се осъществяват в близост до въпросните съоръжения - преимуществено в хотели, мотели или ваканционни селища. Примери: ски-спортове, сноуборд, водни ски, парашутизъм и др. В този случай практикуването на даден екстремен спорт е причина за възникване и развитие на туристически центрове и спортни бази на места с подходящо географско положение и климатични условия.
2. Сред природата - отсъстват специални съоръжения, практикуването на спорта се базира на природни ресурси. В този случай най-често се предлагат къщи за

¹⁵ „Специализирани видове туризъм“, Генка Рафаилова и др

¹⁶ Стамен Николов Стамов, Кремена Николаева Никовска - „Специализирани видове туризъм“

настаняване, малки семейни хотели, заведения за хранене и напитки с местни продукти, евентуално малки спортни бази. Примери: алпинизъм, планинско колоездене, рафтинг, кану-кааяк и др. Благодарение на тези видове туризъм може да се осигури заетост на местното население и да се насърчи развитието на малкия и среден бизнес.

Профил на туриста

Потребителите на услугите на екстремния туризъм са в по-широки възрастови граници, зависещи от вида и цената на услугата, но са преобладаващо млади хора и хора на средна възраст. Дялът на мъжете е малко по-голям от този на жените. Обикновено се практикува от лица в отлично или добро здравословно състояние, защото е свързан с физическо натоварване. Практикуването на екстремен туризъм предполага търсене на ново, вълнуващо и нестандартно преживяване. Екстремният туризъм е за авантюристи и хора с приключенски дух.

Мотиви за предприемане на туристическото пътуване

Вече беше споменато нарастващото желание на хората да практикуват екстремни спортове. Мотивите, които подтикват туристите да практикуват екстремен туризъм са:

- ❖ освобождаване от стреса;
- ❖ задоволяване на хоби;
- ❖ откъсване или бягство от ежедневието;
- ❖ поддържане или възстановяване на физическото и психическото състояние;
- ❖ социализация – общуване с хора със сходни интереси;
- ❖ задоволяване на потребностите от движение и силни усещания.

Примери в международната практика

Изложеният до този момент материал показва, че съществуват много видове и подвидове екстремен туризъм. Те се практикуват в различни дестинации по света. Най-популярните и добре развити дестинации за различните видове екстремен туризъм са:

Ски-спортове, сноуборд. Изключително популярни са зимните курорти на Швейцария, Франция, Австрия, Италия и скандинавските страни. Например:

- Шамони (Франция) – над 100 км ски писти, 21 хил. легла;
- Кицбюел (Австрия) – 18 хил. легла, над 150 км ски писти, 50 кабинкови лифта;
- Ливиньо (Италия) – 78 писти с обща дължина 115 км.

Известни ски-центрове има и в САЩ – Аспен (Колорадо), Парк Сити (Юта); Канада – Ванкувър, „Уислър-Блаккомб“; Япония – Сапоро и Нисеко.

Алпинизъм: този спорт е популярен по целия свят и има международен характер. Предпочитани обекти на алпинистите са:

- Европа - Алпите, Карпатите, Пиренеите и Кавказ;
- Северна Америка - Скалистите планини, Сиера Невада и върховете в Аляска;
- Южна Америка – Андите;

- Азия – Кавказ, Хималаите, Памир и Тянь Шан.

Уиндсърф. Идеалните условия за уиндсърф и сърфиране са големи вълни, слънчево и топло време, които могат да бъдат намерени в Малибу (Калифорния, САЩ), Мауи (Хавай, САЩ), Канарските острови, Сидни (Австралия), Полуостров Кейп (ЮАР),

Подводно гмуркане. Подводна флора и фауна, коралови рифове, тюркоазени чисти води предлагат отлични условия за гмуркане за туристи, желаещи да опознаят невероятния подводен свят. Подходящи дестинации са Маая Тила (Малдивите), Грейт Блу Хол (Белиз), Рангирао (Френска Полинезия) и други.

Гмуркане с акули. Различните видове акули могат да бъдат наблюдавани в различни региони: Бахамските острови - голямо разнообразие от акули; Рифът Нингалу (Австралия) – китови акули, Хин Му Санг (Тайланд) – леопардови акули, Пойнт Джудит (САЩ) – синя акула, Аделаида и Порт Линкълн (Южна Австралия) - Голямата бяла акула.

Рафтинг и кану-кааяк. Най-добри условия предлагат реките Замбези (Зимбабве), Колорадо (САЩ), Янгдзь (Китай), Футалеуфу (Чили).

Парапланеризъм. Този спорт се практикува навсякъде, търсят се спиращи дъха гледки. Рио де Жанейро (Бразилия) предлага съчетание от градски райони и красиви плажове; Норвегия – фиорди и дива природа; Непал – безкрайни долини и планински пейзажи.

Бънджи-скокове. Дадено място става страхотно за бънджи-скокове, когато освен голяма височина присъстват и зашеметяващи гледки. Дефилето Graskop (ЮАР) – височината 60-80 м се съчетава с красотата на водопадите; Pipeline Bungy (Нова Зеландия) – скок от 102 м над буйната река Шотовер, висиящия мост Роял Гордж (САЩ) – височина цели 321 метра.

Парашутизъм. Както при парапланеризма, много важна е гледката. Камчатка (Русия) – скок с парашут над активен вулкан; Дубай - изкуственият остров във формата на палма, хотел Бурж Ал Араб и много други забележителности; Швейцарските Алпи – водопади, ледени езера, зелени полета и покритите със сняг снежни върхове на планината; Флорида Кийс (САЩ) - Мексиканския залив, Атлантическия океан, коралови рифове и многобройни острови.

Оф-Роуд. Този спорт може да се практикува навсякъде, ако няма законови ограничения, популярен е в цял свят и има международен характер. Най-популярни дестинации са африканските държави, Австралия и Близкия Изток.

Примери в българската практика

Както беше посочено в предния пункт: различните видове и подвидове екстремн туризъм се практикуват в различни условия и в различни региони. Това са най-известните и добре устроени дестинации за различните видове екстремн туризъм в България:

Ски-спортове, сноуборд. У нас има първокласни планински туристически курорти:

- Пампорово – 1650 м надморска височина, 17,5 км писти, 25 км трасета за ски-бягане, 30 хотела и почивни станции, заведения за хранене и развлечения, ски-училища;
- Боровец – най-стария планински курорт в България, 1350 м надморска височина, 40 км писти и 18 км трасета за ски-бягане, хотели, 2 вилни селища, първокласни заведения за хранене и развлечения, 2 ски-училища;
- Банско – 2500 м надморска височина, 78 км ски-писти, сезон от декември до май благодарение на 170 оръдия за изкуствен сняг.

Алпинизъм. Най-известните места в България за алпинизъм се намират в Рила планина (272 различни маршрута). Мальовица и Мусала са най-посещаваните места. Всички видове катерене могат да се практикуват на Витоша, а Пирин предлага предимно алпийско катерене.

Водни ски. Тази туристическа услуга се предлага в големите черноморски курорти – Слънчев бряг, Златни пясъци, Албена и други.

Подводно гмуркане. Един от най-големите водолазни центрове на южното черноморие се намира в Приморско между лагуната-залив Стамополу и Дяволския залив, в подножието на върховете на Странджа. Гмуркания се организират и в Созопол, Синеморец, Лозенец.

Рафтинг. В България добри условия за рафтинг предоставя река Струма и района на Кресненското дефиле. Други подходящи места са реките Арда, Велека, Бели и Черни Вит.

Кану-кааяк. Най-подходящи са реките Искър и Струма. Други дестинации за каякинг преходи са язовирите „Кърджали” и „Студен кладенец”, както и река Янтра.

Парапланеризъм.¹⁷ В България има много места за летене, а и парапланеризмът не зависи от летища. Едно от най-добрите места е Сопот, където се провеждат и повечето състезания по парапланеризъм. Има достатъчен за излитане чист склон и подходящ вятър.

Бънджи-скок. В България бънджи се практикува на много места. Мостът над прохода Витиня е определян като едно от най-предизвикателните места, където човек би се осмелил да скочи – мостът е висок 120 м, а адреналинът се усилва от профучаващите коли на магистрала „Хемус”. Бънджи скокове се практикуват и на Аспаруховия мост във Варна, във Велико Търново - Стамболовия мост над река Янтра, по виадуктите до град Клисура и село Писанец.¹⁸

Зорбинг. Условия за този спорт има в Сопот – база „Шамбала“.

Планинско колоездене. В курорта Боровец има специално изградени 20-километрови трасета, които имат различни нива на трудност.¹⁹

¹⁷ Стамен Николов Стамов, Кремена Николаева Никовска - „Специализирани видове туризъм“

¹⁸ http://cprb.nichost.ru/bg_version/pages/EkstremalniVidoveSportBG.pdf

¹⁹ Пак там

Заклучение

В края на 80-те и началото на 90-те години на миналият век в спорта навлиза ново течение, наречено „екстремни спортове“. Те съчетават спортове с повишен риск, нестандартно мислене и поведение.²⁰ Постоянно се увеличават желаещите да практикуват някой от тези спортове. Това довежда до обособяването на нов вид туризъм – екстремният туризъм. Голямото разнообразие от екстремни спортове води до разнообразие от услуги, туристически обекти и дестинации по света и в България.

Използвана литература:

- 1) Стамен Николов Стамов, Кремена Николаева Никовска - „Специализирани видове туризъм“, 2011, издателство „Кота“.
- 2) http://cprb.nichost.ru/bg_version/pages/EkstremalniVidoveSportBG.pdf
- 3) <https://sport.framar.bg/> парашутизъм
- 4) Генка Рафаилова, Снежина Кадиева, Лиляна Кожухарова, Красимира Янчева, Атанаска Кръстева, Станислав Пляков - „Специализирани видове туризъм“, 2012, издателство „Наука и икономика“.
- 5) Милева, С. Рекреация чрез специализиран туризъм. София, 2004

²⁰ Стамен Николов Стамов, Кремена Николаева Никовска - „Специализирани видове туризъм“